

Lausunto Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksesta

Kaupunginhallitus 15.06.2026
262/10.02.02/2025

Valmistelija Yleiskaavasuunnittelija Suvi-Elina Maunu ja kaupunkisuunnittelupäällikkö Päivi Cainberg

Keski-Pohjanmaan liitto pyytää lausuntoa 6. vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistosta. Kaava on nimeltään ”Energia- ja ympäristö vaihemaakuntakaava” ja se käsittelee seudullista tuulivoimaa Keski-Pohjanmaalla. Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan kaavaluonnos on julkisesti nähtäville valmisteluvaiheen kuulemista varten 15.5.–15.6.2026. Keski-Pohjanmaan liitto on myöntänyt Kokkolan kaupungille kaupunginhallituksen kokouspäivämäärän takia lisää aikaa lausunnon antamiselle 16.6.2026 saakka.

Vaihemaakuntakaavassa on tunnistettu ja rajattu seudullisesti merkittäviä tuulivoima-alueita aiempien vaihemaakuntakaavojen tuulivoimalle osoitettujen alueiden lisäksi. Alueiden valinnassa pyritään sovittamaan yhteen energiantuotannon edellytykset sekä valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset ympäristö- ja alueidenkäyttötavoitteet. Erityisesti kaavamääräyksissä korostuu varovaisuusperiaate ja tarve lieventää mahdollisia haitallisia vaikutuksia jatkosuunnittelun yhteydessä. Tuulivoimalle soveltuvat alueet on määritetty kolmen maakunnan yhteisen selvityksen tuloksia jatkaen niin, että alueiden rajausten kriteerejä on osittain tarkistettu. Nyt kaavakartalla (6. vaihemaakuntakaavaluonnos) esitetään selvitysten pohjalta kuntien näkemysten mukaiset alueet, jotka täydentävät aiemman eli 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueita. Jatkotyössä valmisteluvaiheen palautteen pohjalta kaavaratkaisu muokataan kaavaehdotukseksi.

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta

Kokkolan kaupunki haluaa korostaa maakuntakaavoituksen ja sen hyväksyttävyyden merkitystä koko maakunnalle. Kaavatyön eteneminen päätöksenteon kautta lainvoimaiseksi maakuntakaavaksi on ratkaisevassa asemassa Keski-Pohjanmaalla vireillä olevien, varsin merkittävien, tuulivoimarakentamiseen tähtävien osayleiskaavojen osalta.

Keski-Pohjanmaalla tuulivoimaa ohjaava maakuntakaavaratkaisu koostuu jatkossa kahden eri vaihekaavan kokonaisuudesta. Neljännen vaihekaavan ratkaisu jää voimaan sellaisenaan ja nyt käsillä oleva 6. vaiheen maakuntakaava täydentää siinä esitettyjä alueita. Kummankin vaihekaavan tavoitteena on ollut esittää vähintään kymmenen voimalaa mahdollistavat tuulivoima-alueet.

Maakuntakaavan tulee ohjata tuulivoiman rakentamista yhtenäisesti ja kokonaisvaltaisesti maakunnan alueella. Kaavan lähtötietojen,

selvitysten, vaikutusten arviointien ja kaavaratkaisun, tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus, jonka ohjausvaikutus on selkeä.

Maakuntakaavoituksen jatkotyössä tulisi kiinnittää huomiota tuulivoimarakentamisen ja kaavaratkaisun kokonaisuuteen, siten että 4. vaihemaakunta-kaavan kaavaratkaisu ja sen mukaisesti toteutunut tuulivoimarakentamisen tilanne on perustana ja lähtökohtana 6. vaihemaakunta-kaavan kaavaratkaisulle ja selvitysten mahdollisille täydennyksille. Kahden eri vaihekaavan yhdenvertaisen ohjausvaikutuksen välittyminen alempiasteisten kaavojen laadinnalle on haastava kokonaisuus kaavamerkintöjen osalta. Harkittavaksi nousee kokonaisratkaisun hakeminen ottamalla myös 4. vaiheen alueet mukaan nyt käsillä olevaan kaavoitukseen.

Maakuntakaavan tavoitteesta ja kaavaratkaisun perusteluista

Kaavamateriaalissa käydään läpi valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteita, kuitenkin laadittavana olevan maakuntakaavan tavoitteisto jää epäselväksi ja on esitetty hajanaisesti eri osissa kaavaselostusta. Alueella jo tuotannossa olevaa ja 4. vaihemaakunta-kaavan mahdollistamaa energiamäärää ei ole tuotu osaksi lähtötietoa, eikä 6. vaihemaakunta-kaavan kautta tavoiteltavaa energiantuotannon määrää ole esitetty.

Keski-Pohjanmaan tulevaisuudessa tarvitseman energiamäärän ja sen alueellisen tuottamisen edellytysten tuominen osaksi kaavaratkaisua parantaisi merkittävästi kaavan perusteluja. Samoin ilmastovaikutusten arviointi huomioiden ilmastomuutoksen hillintä ja ilmastomuutokseen sopeutuminen olisivat niin ikään parantaneet kaavan perusteluja.

Kaavakartalla esitetyn sähkönsiirtoverkon osoittamisen perustelut puuttuvat lähes kokonaan. Esim. Ullavan sähköasemalta Kokkolan Hirvinevan sähköasemalle osoitettava uuteen maastokäytävään rakennettava linja.

Maakuntakaavan vaikutustenarvioinnista

6. vaihemaakunta-kaavan keskeiset, vaikutustenarvioinnin perustana olevat arvioinnit liittyvät maisemaan ja Natura 2000-alueisiin, lisäksi kaavatyössä on laadittu viherrakenteeseen liittyvä selvitys. Laaditut vaikutusarvioinnit osoittavat, että kaavaratkaisu aiheuttaa laajasti merkittäviä vaikutuksia. Arvioinnit eivät ole kuitenkaan vaikuttaneet kaavaratkaisuun siten, että vaikutukset olisivat vähentyneet ja kaavaratkaisu olisi siten hyväksyttävä.

Hyväksyttävään ja Keski-Pohjanmaan maakunnan edun kannalta parhaaseen kaavaratkaisuun pääseminen vaatii vaikutusten vähentämistä joko rajaamalla kriittisiä vaikutuksia aiheuttavia alueita pienemmäksi tai kohdentamalla niihin alempiasteista suunnittelua rajaavia tai ohjaavia kaavamääräyksiä. Mahdollistavan kaavaratkaisun ohjausvaikutus voi toimia myös siten, että

maakuntakaava ohjaa ratkaisemaan merkittävien vaikutusten vähentämisen alempiasteisen kaavan laadinnan yhteydessä.

Maisemavaikutustenarvioinnin oikeellisuuden arvioinnin haasteena on, että arvioidut alueet poikkeavat kaavaluonnoksen alueista. Natura-arvioinnin tuloksia ei puolestaan ole vielä huomioitu kaavaluonnoksen kaavaratkaisussa. Kaavamateriaalissa ei ole koontikarttaa voimassa olevista kaavaelementeistä yhdistettynä valmisteluvaiheen kaavamerkintöihin, joten kaavaratkaisun vaikutuksia suhteessa voimassa oleviin kaavamerkintöihin on vaikea arvioida. Kaupunki katsoo, että maisemavaikutusten yhteisvaikutukset tulee selvittää maakuntakaavassa.

Kaavaehdotukseen vaikutustenarviointia tulee laajentaa vastaamaan maakuntakaavan sisältövaatimuksia MRA 9 § huomioiden. Myös vaikutukset alueen asukkaisiin on otettava tarkasteluun.

Kaavaehdotuksessa esitettyjen alueiden yhteisvaikutukset sekä koko kaavaratkaisun kokonaisvaikutukset tulisi täydentää kaavaselostukseen esim. taulukkomuotoisena.

Kaavaprosessista ja kaavaselostuksesta

Keski-Pohjanmaan maakuntahallitus käynnisti 6. vaihemaakuntakaavan laatimisen 22.8.2022. Pääteemoina olivat kaivosala, tuulivoima, viherrakenne sekä virkistys ja matkailu, joka on sisältänyt seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet. 17.3.2025 maakuntahallitus päätti teemojen vähentämisestä siten, että 6. vaihekaava keskittyy vain energiamurroksen edistämisen teemoihin, keskeisenä teemanaan maatuulivoiman osoittaminen.

Alueidenkäyttölain mukaisesti osallisten on saatava riittävästi, oikeaa ja ajantasaista tietoa maakuntakaavalle asetetuista tavoitteista, laadituista selvityksistä ja niiden pohjalta tehdyistä vaikutustenarvioinnista sekä kaavaratkaisun perusteluista. Lisäksi alueidenkäyttölain yleisenä tavoitteena on turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.

Monilla tavoin Keski-Pohjanmaan liitto on toteuttanut maakuntakaavoitusta lain mukaisella tavalla vuorovaikutteisesti eri sidosryhmien kanssa. Liiton kotisivuilta saatavilla oleva osallistumis- ja arviointisuunnitelma ei kuitenkaan anna oikeaa tietoa kaavan etenemisen vaiheista tai kaavan sisällöstä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatuun palautteeseen viitataan kaavaselostuksessa ja ajantasaisen OAS:n kerrotaan olevan kaavan liitteenä. OAS:a tai vastineita ei kuitenkaan kaavan valmisteluaineistoon ole liitetty.

Kaavaselostusta olisi syytä selkeyttää poistamalla aiemmin mukana olleisiin teemoihin liittyvät asiat ja pitäytyä kulloinkin otsikon mukaisen asian käsittelyssä. Kaavan tavoitteet ja lähtötiedot tulisi

esittää omana osionaan, samoin kaavaratkaisu ja vaikutusten arvioinnin osuudet. Myös kaavaratkaisun kehittyminen tulisi esittää oikein ja johdonmukaisesti, siten, että kaikki esillä olleet vaihtoehdot ja perustelut valitulle kaavaratkaisulle tulevat ilmi.

Kaavakartasta ja -määräyksistä

Kaavakartalle tulisi tuoda tieto, että kaavamerkinnät- ja määräykset on esitetty erillisenä liitteenä, myös merkinnät päivämäärästä, kaavan nimestä ja kaavan laatijasta puuttuvat.

Kahden vaihekaavan kokonaisuutta ohjataan tuulivoiman osalta jatkossa eri merkinnöin, mikä tulisi myös huomioida kaavasunnittelussa. Selkeän ohjausvaikutuksen näkökulmasta tämä voi muodostua haasteeksi, kun käytössä on kahdet erilaiset maakuntakaavamerkinnät ohjaamassa vierekkäisten tuulivoimalueiden suunnittelua.

Kaavamääräysten osalta olisi hyvä huomioida Alueidenkäyttölain muutos ja ohjata maakuntakaavalla ainoastaan lain tarkoittamia alueita. Esim. aurinkovoiman ohjaaminen maakuntakaavalla ei enää jatkossa ole tarpeen. Kaavamääräyksissä on maininta teollisen kokoluokan aurinkovoimasta, kokoluokkaa ei ole kuitenkaan määriteltä kaava-asiakirjoissa.

Kaavamääräykset tulee kirjoittaa määräysmuotoon maakuntakaavan ohjausvaikutuksen varmistamiseksi.

Yksittäisten kaavamerkintöjen osalta:

Tuulivoimaloiden alue – Aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä tulisi kehittää tarkemmiksi siten, että niiden kautta voidaan huomioida vaikutusarvioinnin tuloksia ja vähentää haitallisia vaikutuksia.

Uusi energiahuollonalue – Merkinnällä osoitetaan maakunnan energiahuollon kannalta tärkeät voimalat ja suurmuuntamoiden alueet.

Todellisuudessa kaavamerkinnällä ohjataan ainoastaan sähköasemien sijoittumista, ei mainittujen tärkeiden voimaloiden sijoittumista. Merkintä vaikuttaisi viittaavan Pohjois-Pohjanmaan kaavamerkintöihin, jotka ohjaavat myös vesivoiman suunnittelua.

Sähköaseman ympäristön osalta olisi syytä antaa kaavamääräys, jolla mahdollistetaan teollisuustoimintojen sijoittuminen sähköaseman ympäristöön.

Voimajohto on osoitettu myös 1.vaiheen maakuntakaavassa. Kaavamateriaalista ei käy ilmi jäävätkö aiemman vaihekaavan merkinnät voimaan vai kumotaanko ne tällä kaavalla.

Aluekuvauksista (maakuntakaavan liite): Aluekuvauslomakkeisiin on tuotu perustietoa kaavaluonnoksen tv-alueista sekä niiden suunnittelutilanteesta. Lisäksi esitetään suunnittelumääräykset ja

keskeiset vaikutukset ja yhteisvaikutukset. Jatkosuunnittelussa aluekuvauksia tulisi kehittää siten, että esitetyllä karttaotteella olisi nähtävillä sama tieto mistä kuvauksessa kerrotaan. Tämä selkeyttäisi kuvausta ja antaisi osallisille tarvittavaa tietoa arvioinnin oikeellisuuden arvioimiseksi. Kuvausten tietoja tulisi tarkistaa, korjata vääriä tietoja ja täsmentää termistöä ja esim. alueiden ja paikkojen nimistöä.

Metsäpeuran suojelusta

Metsäpeura on riistaeläin ja se kuuluu luontodirektiivin liitteeseen II. II-liitteessä on lajeja, joiden suojelemiseksi on perustettava Natura 2000 -alueita. Luonnonsuojelulain mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Muutoin metsäpeuraa ei ole lailla suojeltu.

Maakuntakaavassa on laadittu maakuntakaavatasoinen Natura-arviointi ja viherrakenneselvitys. Natura-arvioinnissa esitetään, että tuulivoimaloiden alueet rajataan 3 km etäisyydelle Natura-alueista, joiden suojeluperusteena on metsäpeura. Kategorinen suojaetäisyys ei perustu lakiin tai tutkittuun tietoon. Tuulivoimaloiden alueita ei tulisi rajata liian tiukasti, vaan ohjata ennemmin kaavamääräyksen aluekohtaisesti yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioimaan metsäpeura ja laatimaan asianmukaiset Natura-arvioinnit. Myöskään viherrakenneselvitykseen perustuvat ydinalueet tai ekologiset käytävät eivät saisi rajoittaa tuulivoiman tarkempaa suunnittelua. Yksittäisen hankkeen suunnittelun yhteydessä Natura-arviointi tehdään tapauskohtaisesti maakuntakaavatasoa tarkemmin, jolloin voidaan tosiasiallisesti arvioida suunniteltujen töiden vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteina oleviin lajeihin huomioiden uusin saatavilla oleva tieto.

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää

1. antaa Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksesta yllä oleva lausunto.
2. tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Päätös